УДК 159.9

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5\(5\)-803-813](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5(5)-803-813)

Пономаренко Яна Сергіївна кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6, Харківський національний університет внутрішніх справ, пр. Льва Ландау, 27, Харків, 61000, e-mail: posokhova1992@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З РІЗНИМ РІВНЕМ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗДІЙСНЕННОСТІ

Анотація. Презентовано огляд теоретичних напрацювань закордонних та вітчизняних вчених стосовно психологічних особливостей самореалізації особистості у часовій перспективі. Запропоноване авторське визначення поняттю «особистісно-професійна здійсненність» на прикладі професійної групи – поліцейських. Особистісно-професійна здійсненність – це континуум особистісної реалізованості людини в житті та самореалізації в професії, котрі в сукупності розкривають унікальну лінію життєвого шляху особистості. Встановлено, що відсутність зв'язку між особистісною здійсненністю та професійною самореалізацією у поліціантів унеможливує ефективне виконання службових завдань та не забезпечує якісне використання ресурсів особистості, що свідчить про низький рівень особистісно-професійної здійсненності. Гармонійне поєднання особистісної та професійної складової у єдину унікальну траєкторію розвитку, сприяє всебічному збагаченню психологічних ресурсів поліцейських та взірцевому виконанню покладених на них службових обов'язків, що демонструє високий рівень особистісно-професійної здійсненності.

Мета статті – визначити психологічний зміст часової перспективи поліціантів з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності. Вибірка дослідження була сформована зі 203 працівників поліції, котрі пройшли психодіагностичне тестування за двома методиками для розподілу на групи за рівнями особистісно-професійної здійсненності. Кластерному аналізу були піддані результати респондентів, отримані за двома методиками: «Опитувальник особистісної здійсненності» О.С. Штепи та «Тип та рівень професійної самореалізації» Є.О. Гаврилової. За принципом k - середніх нами було розподілено досліджуваних на три групи. Низький рівень особистісно-професійної здійсненності було виявлено у 68 поліцейських (перша група); середній рівень особистісно-професійної здійсненності було діагностовано у 43 осіб, які були виключені з подальшого дослідження; високий рівень особистісно-професійної здійсненності продемонстрували 92 працівника поліції (друга група). Емпірично доведено, що групі поліцейських з низьким

рівнем особистісно-професійної здійсненності притаманні тенденції щодо повсякчасного пригадування минулого негативного досвіду у складних та напружених ситуаціях, що викликає у них побоювання допустити повторно помилку або не справитися зі складною ситуацією, що підсилює їх думки стосовно фаталістичної обумовленості подій та неможливості вплинути на них. Поліцейські, які мають високий рівень особистісно-професійної здійсненності, впевнені, що вони є цілком реалізовані у професії та житті, що мотивує їх до досягнення більшого успіху в професії та підсилює бажання стати компетентнішими, успішнішими та корисними на благо суспільства та держави в цілому.

Ключові слова: особистісна реалізованість, особистісно-професійна здійсненність, поліцейські, самореалізація, службові обов'язки, часова перспектива.

Ponomarenko Yana Serhiivna Candidate of Psychological Sciences (Ph.D.), Associate professor of the Department of Sociology and Psychology Faculty 6 of Kharkiv National University of Internal Affairs, Lva Landau Ave., 27, Kharkiv, 61000, e-mail: posokhova1992@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

SELF-REALIZATION IN THE CONTEXT OF TIME PERSPECTIVE IN POLICE OFFICERS WITH DIFFERENT LEVELS OF PERSONALITY'S- PROFESSIONAL FULFILLMENTITY

Abstract. A review of theoretical developments of foreign and domestic scientists on the psychological characteristics of self-realization of the personality in time is presented. The author's definition of the concept of "personality's - professional fulfillmentity" on the example of a professional group - police officers. Personality's - professional fulfillmentity is a continuum of personal realization of a person in life and self-realization in the profession, which together reveal a unique line of life of the personality.

It has been established that the lack of connection between personality's fulfillmentity and professional self-realization in police officers becomes an obstacle to the effective performance of official duties and does not ensure the quality of personal resources, which indicates a low level of personality's - professional fulfillmentity.

The harmonious combination of personal and professional component into a overall unique trajectory of development, contributes to the comprehensive enrichment of psychological resources in the policemen and exemplary performance of their duties, which demonstrates a high level of personality's - professional fulfillmentity.

The aim of the article is to determine the psychological content of the time perspective of police officers with different levels of personality's - professional fulfillmentity.

The sample of the study was formed of 203 police officers who underwent psychodiagnostic testing according to two methods to be divided into groups according to the levels of personality's - professional fulfillment.

The results of the respondents were obtained by cluster analysis using two methods: "Questionnaire of Personality's Fulfillment" by O.S. Shtepa and "Type and level of professional self-realization" by Ye.A. Gavrylova.

According to the principle of k - means, we divided the subjects into three groups.

Low level of personality's - professional fulfillment was found in 68 police officers (first group); the average level of personality's - professional fulfillment was diagnosed in 43 persons, who were excluded from further study; 92 police officers (second group) demonstrated a high level of personality's - professional fulfillment.

It has been empirically proven that a group of police officers with a low level of personality's - professional fulfillment tend to constantly recall past negative experiences in difficult and stressful situations, which causes them to fear making a mistake again or not coping with a difficult situation and the inability to influence them. Police officers, who have a high level of personality's - professional fulfillment, believe that they are fully realized in the profession and life, which motivates them to achieve greater success in the profession and strengthens the desire to become more competent, successful and useful for society and the state.

Key words: personal realization, personality's - professional fulfillment, policing, self-realization, job responsibilities, time perspective.

Постановка проблеми. Питання життєвого призначення особистості хвилює не одне покоління науковців та надихає до постійного пошуку відповіді на дане запитання. Людина та діяльність нерозривно взаємопов'язані, що потребує від особистості усвідомленого вибору щодо своєї майбутньої професії та подальшого життєвого призначення. Досить складно, після закінчення школи, зрозуміти ким ти хочеш стати та які ресурси маєш, щоб якнайкраще їх застосувати у своїй діяльності. В практиці поліціювання не поодинокі випадки плинності кадрів та розчарування у професії, що спонукає до вивчення особливостей уявлень поліцейськими стосовно свого майбутнього у професії та можливих труднощів, з якими їм доводиться стикатися під час несення служби. Наукові здобутки вчених містять інформацію, що самореалізація людини в професії є складним та доволі спірним явищем в психологічній науці, адже дана проблема потребує ґрунтового та всебічного вивчення. Вважаємо, що доцільно почати розгляд проблеми реалізованості особистості у житті та професії на діючих працівниках поліції, які мають різний рівень особистісно-професійної здійсненності.

Стан дослідження проблеми. Самореалізація є популярним психологічним феноменом, який досить активно розкривається у працях як закордонних, так і вітчизняних вчених. Незважаючи на те, що самореалізація

продовжує захоплювати не лише психологів, а й філософів, теологів, соціологів, юристів, пересічних людей, котрі тлумачать і оцінюють її з різних точок зору. Однак в царині юридичної психології існує загальна концепція, яка може дати початкове уявлення про те, чому самореалізація часто так високо цінувалася як основна складова, або навіть як всеохоплюючий зміст щасливого людського життя. Самореалізація в контексті часової перспективи передбачає можливість особистості розкрити власні здібності, здійснити плани й втілити у життя свої прагнення. Дослідники вважають, що самореалізація – це процес розгорнення спроможності особистості досягти стану максимальної продуктивності, котра поєднується із почуттям задоволеності життям та власним «Я». У цьому сенсі самореалізація виступає найпотужнішим механізмом конструктивного функціонування особистості, який обумовлює результативність її життєтворчості та плідність діяльності, оскільки представляє кульмінацію прагнень та можливостей людини. За думкою науковців, зміст феномену самореалізації є близьким до змісту феномену самоздійснення, виходячи з того, вони символізують життя, яке приносить людині глибоке задоволення.

На думку О.М. Кокуна, самоздійснення варто розуміти та трактувати як ціль, перспективу, процес, потребу й результат [1, с. 24].

О.С. Штепа наголошує на тісному сплетінні трьох складових в самоздійсненні – екзистенційної, особистісної та професійної, які є фундаментом ресурсної бази особистості. Авторка наводить перелік відповідних ресурсів, які необхідні особистості для успішного здійснення: креативність, здатність до самовдосконалення, схильність до поновлення ресурсів, когерентність, емпатія, усвідомлення власного життєвого шляху. Когерентність, на думку дослідниці, є рушійною силою для усіх трьох складових самоздійснення [2, с.412]. О.С Штепа припустила, що людині притаманні ресурси, які допомагають їй краще зрозуміти себе та віднайти свій шлях, які вона назвала психологічні ресурси самовіднайдення. З точки зору вченої, ресурси самовіднайдення не варто розглядати як окремий вид ресурсів людини, адже вони є їх частиною і мають за мету максимально наблизити людини до істинного розуміння себе [3, с.409-410].

Авторка методики «Тип та рівень професійної самореалізації» Є.О. Гаврилова сходиться у думці, що професійна самореалізація визначається через аналіз рівня професіоналізму, успішності професійного самовизначення та кар'єрного зростання [4, с.19]. А.В. Іващенко та А.І. Іващенко вважають проблему дослідження професійної самореалізації особистості однією з найбільш актуальних та перспективних в психології. Вітчизняні дослідники модифікували методику Є. Гаврилової на українській вибірці, і дійшли висновку, що даний психодіагностичний інструмент є надійний, валідним та найбільш вдалим при дослідженні специфіки професійної самореалізації [5].

Н.Є. Твердохлебова розглядає процес самореалізації особистості правоохоронця як невід'ємний атрибут соціального розвитку у часі та просторі.

Головною рушійною силою в даному процесі є уявлення поліцейського стосовно себе, тобто усвідомлення власної перспективи професійної самореалізації [6, с.163].

Для патрульних поліцейських важливим чинником у професійному самоздійсненні є наявність високого рівня професійної самоефективності, а також гармонійне поєднання внутрішньої та зовнішньої позитивної професійної мотивації. Головною ознакою внутрішньопрофесійного самоздійснення є утворення унікального «життєво-професійного простору» поліцейського, котрий направлений на самоактуалізацію та проектування власного професійного розвитку [7, с.243].

Л.С. Рибалко, Р.І. Черновол-Ткаченко та О.В. Загребельний наголошують, що у поліцейських недостатньо розвинутий рівень підготовки до професійної самореалізації та її складових, а саме: здатності до самопізнання, навичок самозбереження, спроможності контролювати власну діяльність та поведінку, а також здатності до управління власним розвитком) [8, с.243].

В психологічній науці представленні численні дослідження вчених, які висвітлюють ефективність психологічного аналізу особистості у період професійного самовизначення та становлення. Важливим питанням, на думку науковців, є вибір критеріїв оцінки ефективності проведеної кадрової політики стосовно майбутніх працівників. Наприклад, увага дослідників J. Vos та D. Vitali зосереджена на питаннях зменшення проявів труднощів у житті людини або ймовірних хворобливих симптомів, зняття психологічного дискомфорту або відновлення достатнього рівня функціонування [9].

С.І. Кудінов зі співавторами вважають, що специфіка самореалізації особистості поліцейських, багато в чому залежить від стадій емоційного вигоряння та професійних деформацій [10, с.151].

Відсутність зацікавленості професією може мати негативні наслідки для діяльності поліцейського та його ефективності. По-перше, коли поліцейські повідомляли про незадоволеність професією та зниження мотивації, це негативно вплинуло на дотримання ними правових стандартів [11]. По-друге, нудьга та не цікавість професією може збільшити плинність поліцейських кадрів, доводить S.W Phillips [12]. Дослідження S.W Phillips заповнює прогалину в психологічній науці, стосовно «самотивації» офіцерів поліції. Вчений констатує, що самотивація містить три взаємопов'язані компоненти: самоактуалізація, автономія та внутрішня мотивація. У роботі вченого йдеться, що поліцейські, які здатні самотивуватися, мінімізують ризик виникнення професійної нудьги. Автор підкреслює, якщо віднайти способи самотивації та впровадити їх у правоохоронну сферу, то керівникам поліції це допоможе вирішити численну кількість кадрових проблем [13].

Самореалізація відбувається, коли працівник має здатність діяти таким чином, щоб виражати свої основні цінності та мати змогу реалізувати свій потенціал. Відсутність здатності до самореалізації працівника поліції може негативно вплинути на взаємодію з колегами, а також членами громади,

зауважує N.D Bauer. На думку вченого, процес самореалізації в часовій перспективі повинен відбуватися на регулярній основі, оскільки він дозволяє адекватно оцінити особливості взаємодії поліцейського з громадськістю, колегами, сім'єю та друзями. Автор зазначає, що особливо гостро постає завдання дослідити ймовірний вплив, який офіцер поліції може здійснювати на громадськість, адже поліцейським неабияк важливо розуміти, як їхня поведінка впливає на ситуацію, а потім мати змогу вносити зміни в режимі реального часу, коли це можливо, щоб переконатися, що вони впливають на ситуацію в сприятливий спосіб. Дана теза дослідника описує концепцію професійного самоздійснення. Вчений наголошує, що на даний момент не існує жодної навчальної програми, методології чи процесу для офіцерів поліції, які були б направлені на покращення їх самосвідомості та розвитку професійної самореалізації [14, с.17-18].

Мета і завдання дослідження. *Мета* статті – визначити психологічний зміст часової перспективи поліціантів з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності.

Завданнями дослідження виступили: 1) здійснити теоретичний огляд наукової літератури щодо проблеми часової перспективи у здобутках вітчизняних та закордонних вчених; 2) виявити специфіку часової перспективи майбутнього у поліціантів, які мають різний рівень особистісно-професійної здійсненності.

Матеріали та методи досліджень. Вибірка дослідження була сформована зі 203 працівників поліції, котрі пройшли психодіагностичне тестування за двома методиками для розподілу на групи за рівнями особистісно-професійної здійсненності. Кластерному аналізу були піддані результати респондентів, отримані за двома методиками: «Опитувальник особистісної здійсненності» О.С. Штепи та «Тип та рівень професійної самореалізації» Є.О. Гаврилової. За принципом k - середніх нами було розподілено досліджуваних на три групи. Низький рівень особистісно-професійної здійсненності було виявлено у 68 поліцейських (перша група); середній рівень особистісно-професійної здійсненності було діагностовано у 43 осіб, які були виключені з подальшого дослідження; високий рівень особистісно-професійної здійсненності продемонстрували 92 працівника поліції (друга група). На підставі теоретичного та емпіричного аналізу, ми пропонуємо, власне тлумачення поняття «особистісно-професійної здійсненності», котре ми визначаємо як континуум особистісної реалізованості людини в житті та самореалізації в професії, які в сукупності розкривають унікальну лінію життєвого шляху особистості. Професія поліцейською характеризується своєю повсякчасною включеністю та нерозривністю з життям. Звідси, низький рівень особистісно-професійної здійсненності поліцейських відбиває відсутність зв'язку між особистісною здійсненністю та професійною самореалізацією, що унеможливлює ефективне виконання службових завдань та не забезпечує якісне використання ресурсів особистості. Високий рівень особистісно-

професійної здійсненності поліцейських виступає показником гармонійного поєднання особистісної та професійної складової у єдину унікальну траєкторію розвитку, який сприяє всебічному розквіту ресурсів особистості та взірцевому виконанню покладених службових обов'язків.

За допомогою «Опитувальника часової перспективи» розробником якого є Ф.Дж. Зімбардо нами було досліджено часову перспективу майбутнього у професійній діяльності серед поліцейських з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності. Тест налічує 56 питань, що утворюють п'ять шкал: 1) Негативне минуле; 2) Гедоністичне сьогодення; 3) Майбутнє; 4) Позитивне минуле; 5) Фаталістичне сьогодення [15, с.99-105]. Кількісна обробка результатів здійснювалася за допомогою t-критерія Стьюдента.

Результати досліджень. Нами було проведено емпіричне дослідження психологічного змісту часової перспективи майбутнього на досліджуваних групах поліцейських, які мають низький та високий рівень особистісно-професійної здійсненності. Результати надано у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники часової перспективи майбутнього у поліцейських з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності ($M \pm m$)

Шкали	Поліцейські з низьким рівнем особистісно-професійної здійсненності	Поліцейські з високим рівнем особистісно-професійної здійсненності	t	p
Негативне минуле	4.17±0.65	2.35±0.62	2.03	0.05
Гедоністичне сьогодення	3.73±0.57	2.87±0.51	1.12	-
Майбутнє	2.68±0.55	4.29±0.49	2.19	0.05
Позитивне минуле	3.91±0.64	4.02±0.58	0.13	-
Фаталістичне сьогодення	3.44±0.52	1.95±0.51	2.05	0.05

Встановлено, що за шкалою «Негативне минуле» спостерігаються значущі відмінності у досліджуваних групах поліцейських ($p \leq 0,05$). Вірогідно більший показник за означеною шкалою, встановлений у групі поліцейських з низьким рівнем особистісно-професійної здійсненності свідчить про те, що респонденти даної групи відчують тягар від подій, що трапилися з ними у минулому. Тобто, низький рівень розвитку особистісно-професійної здійсненності унеможливорює здібність поліцейського протистояти травматичному досвіду, що збільшує ризик допустити помилки або взагалі страх знову стикнутися зі схожими обставинами, що істотно зменшує якість виконання покладених на них обов'язків та завдань.

За шкалою «Гедоністичне сьогодення» ($t = 1,12$) вірогідні відмінності між досліджуваними групами встановлені не були. Отже, поліціанти незалежно від рівня особистісно-професійної здійсненності вміють насолоджуватися життям, помічаючи приємні події, однак слід зауважити, що бажання отримувати задоволення від життя не набуває гіпертрофованої форми й не переростає у надмірний гедонізм, наслідком якого звичайно стає стійка налаштованість на пошук збудження у сьогоденні, дефіцитарність оцінювання майбутніх наслідків поведінки, що сенсовно роз'єднує минуле та майбутнє.

За шкалою «Майбутнє» спостерігаються значущі відмінності у досліджуваних групах поліцейських ($p \leq 0,05$). Представникам першої групи поліцейських з високим рівнем особистісно-професійної здійсненності властива активна життєва позиція, самостійність щодо побудови свого життя відповідно до власних цілей та цінностей. Можемо зазначити, що рівень особистісно-професійної здійсненності відбивається у формуванні перспективи майбутнього у поліцейських під час виконання службових завдань, демонструє їх автономність у прийнятті рішень та планах щодо власного професійного майбутнього.

Не виявлено значущих відмінностей, за шкалою «Позитивне минуле» ($t = 0,13$) у групах поліцейських з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності. Отже, отримані дані дозволяють вважати, що минулий позитивний досвід є більш однаково значущим для працівників поліції. Успішні ситуації мотивують поліціантів до вдосконалення своїх професійних навичок та досягнення ще більшого успіху. Позитивний досвід стимулює працівників поліції продовжувати займатися улюбленою справою, не лише через необхідність виконувати службові обов'язки, а за власним бажанням допомогти своїми діями іншим людям.

На відміну від працівників поліції з високим рівнем особистісно-професійної здійсненності вірогідно більш високі показники у групі поліцейських з низьким рівнем особистісно-професійної здійсненності за шкалою «Фаталістичне сьогодення», $p \leq 0,05$. Істотні розбіжності підкреслюють наші теоретичні здогадки стосовно того, що гармонійне поєднання особистісної та професійної складової у реалізації особистості здатні позитивно вплинути на ефективність виконуваної роботи, поліпшити процес адаптації до стресових ситуації, надати можливості сприймати події, як такі, що можливо вирішити. Емпірично доведено, що слабка розвиненість особистісно-професійної здійсненності підсилює тривожні думки щодо можливості поліцейського вплинути на хід подій та мати змогу вирішити проблему, не сприймаючи її як не підкорену або не вирішувану. Встановлені показники лише підсилюють нашу гіпотезу стосовно важливості континууму особистісної та професійної реалізації поліцейського, необхідності бачення ним свого майбутнього у професії та прагнення виконувати роботу ще краще та ефективніше.

Висновки. Проведене дослідження допомогло виявити психологічний

зміст часової перспективи у поліціантів з різним рівнем особистісно-професійної здійсненності. Теоретичний аналіз та емпіричне дослідження дозволили запропонувати власне бачення та трактування поняттю «особистісно-професійна здійсненність поліцейських», яке ми тлумачимо як континуум особистісної реалізованості людини в житті та самореалізації в професії, котрі в сукупності розкривають унікальну лінію життєвого шляху особистості. Відомо, що професійна діяльність поліцейською потребує неабиякої самовіддачі та задіяння значної кількості ресурсів, які вимагають від поліціанта високого рівня особистісно-професійної здійсненності, котрий здатен забезпечити належний рівень виконання професійних обов'язків, при цьому не завдаючи шкоди особистісному розвитку людини, яка значну кількість часу свого життя відводить професії. Емпіричні завдання дослідження були цілковито реалізовані та доведені, що дозволяє нам резюмувати про наступні особливості часової перспективи майбутнього поліціантів з низьким та високим рівнем особистісно-професійної здійсненності. У групі поліцейських з низьким рівнем особистісно-професійної здійсненності встановлені тенденції щодо повсякчасного пригадування минулого негативного досвіду у складних та напружених ситуаціях, що викликає у них побоювання допустити повторно помилку або не справитися зі складною ситуацією, що підсилює їх думки стосовно фаталістичної обумовленості подій та неможливості вплинути на них. Однак, вони більше радіють досягненню успіхів в теперішньому часі, що підштовхує нас на думку, про ймовірність підвищення їх особистісно-професійної здійсненності та спонукає віднайти найліпші методи забезпечення реалізованості в професії у поліціантів, які мають труднощі у даній сфері. Щодо групи поліцейських, які мають високий рівень особистісно-професійної здійсненності, то для них питання власної реалізованості у професії є дотичним до питання життєвого призначення, адже їх реалізованість у професії, досягнення успіху в ній та бажання стати кращими є показниками задоволеності своїм життям, професією та можливістю стати в нагоді для своєї держави та суспільства в цілому. Отримані показники в даній групі поліціантів, лише підтвердили нашу думку, про неможливість роз'єднаності двох складових особистісної та професійної реалізації, які становлять основу життєвого шляху людини і взаємодоповнюють одне одного, особливо у професії, яка вимагає від своїх працівників цілковитої самовіддачі та включення.

Література:

1. Кокун О.М. Опитувальник професійного самоздійснення. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 7. С. 35–39.
2. Штепа О.С. Психологічні ресурси перетворень у самоздійсненні особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2021. № 53. С. 330-354.
3. Штепа О.С. Психологічні ресурси самовіднайдення особистості у граничних ситуаціях буття. *Проблеми сучасної психології*. 2020. № 49. С. 407-428.
4. Гаврилова Е.А. Психодиагностическая методика «Тип и уровень профессиональной

самореалізації»: разработка, описание и психометрия. *Вестник Тверского государственного университета. Серия «Педагогика и психология»*. 2015. №3. С. 19-34.

5. Іващенко А.В., Іващенко А.І. Модифікація методики розробленої Є. Гавриловою «Тип та рівень професійної самореалізації». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2020. №2. С. 126-131.

6. Твердохлебова Н.Є. Професійна самореалізація правоохоронців на етапі фахової підготовки. *Право і безпека*. 2020. №76(1). С. 162-166.

7. Посохова Я.С. Професійне самоздійснення як психологічна проблема ефективної підготовки працівника поліції. *Психологічні перспективи*. 2016. №28. С.235-244.

8. Рибалко Л.С., Черновол-Ткаченко Р.І., Загребельний О.В. Техніки самоменеджменту в роботі правоохоронців. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*, 2020, №10 (19).

9. Vos J., Vitali D. The effects of psychological meaning-centered therapies on quality of life and psychological stress: A metanalysis. *Palliat. Support. Care*. 2018. №16. P. 608-632.

10. Кудинов С.И., Позин А.И., Гаврилушкин С.А. Специфика самореализации сотрудников органов внутренних дел с разными показателями профессиональной деформации. *Человеческий капитал*. 2019. № 3(123). С. 143-153.

11. Khizar U., Orcullo D.J.C., Mustafa J. Relationship between Personality Traits and Job Satisfaction of Police Officers in Punjab, Pakistan. *International Journal of Business and Social Science*. 2016. №7(7). P. 109-113.

12. Phillips S.W. Police discretion and boredom: What officers do when there is nothing to do. *Journal of Contemporary Ethnography*. 2016. №45(5). P.580-601.

13. Phillips S.W. Self-Motivation in Policing. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*. 2017. № 5 (1). P.1-34

14. Bauer N.D. The Impact of a Use of Self Development Intervention on Police Officers: A Case Study Officers: A Case Study. *Education Doctoral Dissertations in Organization Development*, 2019. 161 p.

15. Психодіагностика стресса: практикум/сост. Р.В. Куприянов, Ю.М. Кузьмина; М-во образ. и науки РФ, Казан. гос. технол.ун-т. Казань: КНИТУ, 2012. 212 с.

References:

1. Kokun, O.M. (2014). Opytuvalnyk profesiynoho samozdiysnennya [Questionnaire professional self-actualization]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 7, 35-39. [In Ukrainian].

2. Shtepa, O.S. (2021). Psykholohichni resursy peretvoren u samozdiisnenni osobystosti [Psychological Resources of the Modification in Self-Fulfillment of Personality]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of Modern Psychology*, 53, 330-354. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2021-53.330-354>

3. Shtepa, O.S. (2020). Psykholohichni resursy samovidnaidennia osobystosti u hranychnykh sytuatsiiakh buttia [The Psychological Resources of «Self-Attainment» of Personality in Transcendent Situations of Being]. *Problemy suchasnoi psykholohii – Problems of Modern Psychology*, (49), 407–428. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2020-49.407-428>

4. Gavrilova, E.A. (2015). Psihodiagnosticheskaya metodika «Tip i uroven professionalnoy samorealizatsii»: razrabotka, opisanie i psihometriya [Diagnostics instruments "Type and level of professional self-realization": development, description and psychometrics]. *Vestnik Tverskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya «Pedagogika i psihologiya».- Herald of Tver State University. Series: Pedagogy and Psychology*, 3, 19-34. [in Russian].

5. Ivashchenko, A.V, & Ivashchenko, A.I. (2020). Modyfikatsiia metodyky rozroblenoї Ye. Havrylovoi «Typ ta riven profesiinoї samorealizatsii» [Modification of the methodology developed by Ye. Havrilova «Type and level of professional self- realization»]. *Naukovyi visnyk*

Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Psykhologichni nauky» - Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Psychological Sciences», 2, 126-131. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2020-2-17>

6. Tverdokliebova, N.Y. (2020). Profesiina samorealizatsiia pravookhorontsiv na etapi fakhovoi pidhotovky [Professional Self-Realization of Law Enforcement Officers at the Stage of Professional Training]. *Pravo i bezpeka – Law and Safety*, 76(1), 162-166. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32631/pb.2020.1.23>

7. Posokhova, Ya.S. (2016). Profesiine samozdiisnennia yak psykhologichna problema efektyvnoi pidhotovky pratsivnyka politsii [Professional Self-fulfillment as a Psychological Problem of Police Officer's Effective Training]. *Psykhologichni perspektyvy – Psychological Prospects Journal*, 28, 235-245. [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2016-28-235-245>

8. Rybalko, L.S., Chernovol-Tkachenko, R.I., & Zahrebelnyi, O.V. (2020). Tekhniky samomenedzhmentu v roboti pravookhorontsiv [Self-management techniques in the work of law enforcement]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia «Pedagogika» - Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*, 10(19). [In Ukrainian]. [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-21](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-21)

9. Vos, J., & Vitali, D. (2018). The effects of psychological meaning-centered therapies on quality of life and psychological stress: A metanalysis. *Palliat. Support. Care*, 16, 608–632. <https://doi.org/10.1017/S1478951517000931>

10. Kudinov, S.I., Pozin, A.I., & Gavrilushkin, S.A. (2019). Spetsifika samorealizatsii sotrudnikov organov vnutrennih del s raznyimi pokazatelyami professionalnoy deformatsii. [Specificity of self-realization of employees of the interior authority with different indicators of occupational hazard]. *Chelovecheskiy kapital – Human capital*, 3(123), 143-153. [in Russian] <https://doi.org/10.25629/HC.2019.03.15>

11. Khizar, U., Orcullo, D.J.C., & Mustafa J. (2016). Relationship between Personality Traits and Job Satisfaction of Police Officers in Punjab, Pakistan. *International Journal of Business and Social Science*, 7(7), 109-113.

12. Phillips, S.W. (2016). Police discretion and boredom: What officers do when there is nothing to do. *Journal of Contemporary Ethnography*, 45(5), 580-601. <https://doi.org/10.1177/0891241615587385>

13. Phillips, S.W. (2017). Self-Motivation in Policing. *Journal of Qualitative Criminal Justice & Criminology*, 5(1), 1-34 <https://doi.org/10.21428/88de04a1.567ba2ac>

14. Bauer, N.D. (2020). The Impact of a Use of Self Development Intervention on Police Officers: A Case Study Officers: A Case Study. *Doctor's thesis*.

15. Kupriyanov, R.V. (Eds.). (2012). Psihodiagnostika stressa [Psychodiagnostics of stress]. Kazan. gos. tehnol.un-t. Kazan: KNITU. [in Russian].